පෞරුෂත්වය හා චරිත වර්ධනය පිළිබඳ බෞද්ධ ඉගැන්වීම.

මහාචාර්ය පී. ඩී. ප්‍රේමසිරි

සංවර්ධනය යන වචනය මෙකළ භාවිත වන්නේ ලෞකික දියුණුව නැතහොත් භෞතික දියුණුව වැඩි වශයෙන් සලකාගෙන ය. මෙය වඩාත් පෙනෙන්නේ මෙකළ දියුණු හා නොදියුණු රටවල් වර්ග කරන ආකාරය දෙස බලන විටය. සංවර්ධනය මනින්නේ රටක පාවිච්චි වන භාණ්ඩ දෙස බලාය.එසේම දළ ජාතික නිෂ්පාදනය මිනිසුන්ට ලැබෙන ආදයම පරිභෝජනය කරන භාණ්ඩ ද මෙහිදී සළකා බලනු ලැබේ. සංවර්ධනය පිළිබඳ මෙම සංකල්පය පදනම්ව ඇත්තේ එක්තරා ඇගයුම්ශීලී උපකල්පනයක් මත ය. සංවර්ධනය යන වචනයෙහි අර්ථය හුදෙක් එහි විස්තරාත්මක අංශයට සීමා කළ නොහැකි ය. ඒ මක් නිසාද යත් විස්තරාත්මක මිණුම් දඬු යොද ගැනෙනුයේ කලින් පිළිගත් ඇගයුම්ශීලී පදනමක් මත වන හෙයිනි. සංවර්ධනය මැනිය යුත්තේ යමක වර්ධනය අනුව ය. එහෙත් ඒ වර්ධනය වන දේ අපට හිතකර දේ විය යුතු ය. මනුෂ්‍යයාගේ දියුණුව ගැන කතා කරන විට ආර්ථික තාක්ෂණික, දේශපාලනමය අධ්‍යාපනික, සමාජයීය, සංස්කෘතික සදචාරාත්මක අධ්‍යාත්මික යනාදී විවිධ අංශ ගැන කතා කළ හැකි ය. එබැවින් සාමාන්‍යයෙන් සංවර්ධනය ගැන කථා කරන විට මේ සියල්ලේම යහපත් එකතුවක් හා සමතුලනයක් සැළකිල්ලට කත යුතු වේ. සංවර්ධනයට භාජනය කිරීමට අප බාලාපොරොත්තු වන මිනිසා කෙරෙහි බලපාන මේ විවිධ අංශ එකිනෙක සමහ තරහ වැදෙමින් ප්‍රමුඛතාවට හිමිකම් කියන්නට පුළුවන. මේ විෂයයන් අතර සමහර කරුණු සමහර ක්ෂේත්‍රවල දියුණුව තවත් සමහරක් කෙරෙහි අයහපත් ලෙස බලපෑමට ඉඩ තිබී. එම අයහපත් බලපෑම නිසාම අපේ සංවර්ධන

අරමුණු පරාජිතවීමට ඉඩ තිබේ. එම නිසා සංවර්ධනයේ දී ක්‍රමවත් ප්‍රමුඛතා පිළිවෙලක් අප විසින් සකස් කර ගත යුත්තේ ය. නවීන ලෝකයේ පැන නැගී ඇති උභතෝකෝටික ප්‍රශ්න නිසා සංවර්ධනය වඩා පරිපූර්ණ ලෝක දෘෂ්ටියක් මත සකස් කර ගැනීම කෙරෙහි සැලකිල්ලක් දක්වන්නට දැන් සිදු වී තිබේ. එක අංශයකට පමණක් බර වූ සංවර්ධනයෙහි ඇති සංවර්ධන අරමුණු පරාජයට පත් කරන සුලු බව හා විපත්තිකර බව දියුණු යැයි සම්මත රටවල ජනයා විසින් මෙන්ම දියුණු වෙමින් සිටින රටවල ජනයා විසින්ද හොඳින් සළකා බැලීමට සිදු වී තිබේ.

අධ්‍යතන මිනිසාට සාමාන්‍ය වශයෙන් සංවර්ධනය පිළිබඳ බෞද්ධ මතය ද විශේෂයෙන් පෞරුෂත්වය හා චරිත සංවර්ධනය පිළිබඳ බුදුන් වහන්සේගේ ඉගැන්වීම ද බෙහෙවින් අදළ වන්නේ මේ අන්තරාය කර තත්වය යටතේ ය.

ඇතැම් ක්‍රියාමාර්ග සංවර්ධනය යැයි පිළිගැනීමට නම් මේ ක්‍රියාමාර්ගවල අරමුණු යහපත් විය යුතුයි. එම ක්‍රියාමාර්ග මිනිසාගේ හිත සුව පිණිස විය යුත්තේ ය. ආර්ථික දියුණුව වැදගත්යැයි සැලකෙන්නේ යහපත් ආර්ථිකයක් නොමැතිව මිනිසාට සතුටු දයක තෘප්තිමත් දිවියක් ගතකල නොහැකි බැවිනි. යහපත් ජීවිතයක් යනු සතුටුදයක වූ ජීවිතයක් බව බුදුදහම පිලිගන්නේ ය. දම්සක් පැවතුම් සූත්‍රයේ සඳහන් වන්නේ අනුබද්ධ මිනිස් දිවියේ ඇති දුක ඊට හේතුව එය සංසිඳීම හා එය සඳහා ගතයුතු ක්‍රියාමාර්ගය වේ. මිනිසාගේ ලෞකික උවමනාවල් පිරිමසා ගැනීම පමණක් ජීවිතයේ පරමාර්ථය නොවිය යුතුයි මිනිසාගේ භෞතික අවශ්‍යතා සියල්ල සම්පූර්ණ වූ සමාජයක පවා මිනිස් ජීවිතය දුක්සහිත විය හැක. එසේම මිනිසා ජීවත්වන්නේ ආහාරපාන ලබාගැනීමට පමණක් නොවේ. ඔහු ආහාරපාන ලබාගන්නේ ජීවත්වීම සඳහා ය. කෑම, බීම හා පසිඳුරන් පිණවීම හැර ඊට වඩා උත්තරීතර අරමුණු සාක්ෂාත් කරගැනීම උතුම් බව මිනිසා සලකයි. මිනිසාට තම ස්වභාවය අනුවම එඹදූ අරමුණු සාක්ෂාත් කර ගැනීමේ හැකියාව ඇත. භෞතික අවශ්‍යතා කීපයක් ජීවත්වීමට අවශ්‍ය බව බුදුදහම

පිළිගනියි. නිවන් අරමුණු කරගත් නෛෂ්ක්‍රම්‍යයෙහි යෙදෙන පැවිද්දන්ට පවා අවම වශයෙන් සිවුපසය උවමනා බව බුදුදහමේ දක්වා තිබේ. බුදුදහමේ අරමුණ හා පරමාර්ථය නිවන් සුවය ලබාගැනීමයි. ඉන් සසර දුකින් නිදහස්ව පරම සුවය ලබාගත හැකි ය. මේ නිවන සාක්ෂාත් කිරීම සඳහා ලොභ, ද්වේශ, හා මෝහය දුරුකර සතර බ්‍රහ්ම විහරණය ත්‍යාගය හා ප්‍රඥව දියුණු කොට පූර්ණ ආත්මගත පරිවර්තනයක් පුද්ගලයා තුළ ඇති විය යුතු ය. භාවිතාත්ම ඇති බුදු දහම පිළිගන්නේ මෙවැනි ගුණ ධර්ම වර්ධනයක් මගින් පරිපූර්ණත්වයට පත් පුද්ගලයා ය.

බෞද්ධ සංවර්ධන සංකල්පය තේරුම් ගැනීමට එහි ඇගයුම් ක්‍රමය තේරුම් ගත යුතු ය. සංවර්ධනය පිළිබඳ ඕනෑම සංකල්පයක් පූර්ව පිළිගැනීම් වශයෙන් කිසියම් ඇගයුම් පද්ධතියක් යොද ගනී. සංවර්ධනයේදී ප්‍රමුඛත්වය දිය යුත්තේ කුමන අංශයට ද? මේ සංවර්ධන අංශ එකින් එක හා සම්බන්ධකර සමතුලිතයක් ඇතිකරගත යුත්තේ කෙසේද යන්න තීරණය වන්නේ මිනිසුන්ගේ ඇගයුම් පද්ධතිය මත ය. බුදුදහම මේ සඳහා වටිනා විකල්පයක් ඉදිරිපත් කරයි. බෞද්ධ ඇගයුම් පද්ධතිය අනුව මිනිසාගේ චරිතවර්ධනය හා ගුණධර්ම වැඩීම යහපත් හා ස්ථාවර සංවර්ධනයට දෙර විවිරකරන යතුරක් බඳු ය. මේ දියුණුව මිනිසාට පුද්ගලිකව මෙන්ම බාහිර සමාජයටද ඉතා හිතෛෂි වූවකි.

තම චරිතය දියුණුකර ගුණ දහමින් පරිණතවූ පුද්ගලයාට භාවිත ආත්ම ඇති පුද්ගලයායි කියන බව සඳහන් කෙළෙමි. වචනයේ පරිසමාප්ත අර්ථයෙන්ම මෙසේ හැඳින්විය හැක්කේ රහතන් වහන්සේ ය. එවැනි කෙනෙකුට උත්තම පුරුෂයැයි කියනු ලැබේ. පරම පුරුෂය යි ද කියනු ලැබේ. මේ පුද්ගලයින් අතර ප්‍රමුඛ තැන ලැබෙන්නේ බුදුරජුන්ටයි. එතුමා මහාකරුණාවෙන් හා මහා ප්‍රඥවෙන් පිරිපුන්ය. සියලු දෙව් මිනිසුන් පූර්ණ ඥනයෙන් හා ගුණධර්ම වලින් සමලංකෘත තැනැත්තා ප්‍රශංසාර්හයයි කියනු ලැබේ. ආත්ම දමනය සංග්‍රාම භූමියේ දහස්ගණන් අනුන් යටත් කරගැනීමට වඩා ශ්‍රේෂ්ඨ යැයි උගන්වා ඇත.[1] තමා ජයගත්

පුද්ගලයාගේ දිණුම පරාජයකට හැරවිය හැකි බලවතෙක් ලොව නැතැයිද ප්‍රකාශිත ය.[2] භාවිත ආත්මය ඇති එක උතුමෙකුට කරන ගෞරවය ආගමික පුදපූජා අනුව කරන යාග හෝම දහසකට වඩා උතුම් යැයිද උගන්වා තිබේ.[3] බුදුරජුන්ද රහතුන්ද බොහෝ දෙනාගේ හිත සුව පිණිස උපන් පුද්ගලයෝ ය.

බුදු දහමේ උගන්වන පරම ගුණධර්ම වර්ධනය සිදුවන්නේ බුද්ධත්වයට පත්වීමෙනි. මෙය ලැබෙන්නේ ශීල, සමාධි, හා ප්‍රඥ වේ පරිපූර්ණත්වය ලැබීමෙනි. මෙය ලබාගන්නේද ආර්‍ය අෂ්ඨාංගික මාර්ගය පිළිපැදීමෙනි. මිනිසා දියුණුවයයි සලකන ලෞකික සංවර්ධනය මෙතයින් ලබාගත නොහැකි බව ඇතැමෙක් තර්ක කරති. බුදුදහමේ උගන්වන චරිතශුද්ධිය හා පුද්ගල සංවර්ධනය පුද්ගලයෙකුගේ අධ්‍යාත්මික විමුක්තිය සඳහා පමණයැයි ඔවුහු කියති. මේ දියුණුව සාමාජික හා දේශපාලනමය සංවර්ධනයට හිතකර නොවේ. යයිද ඔවුහු කියති. තවද බුදු දහමේ අරමුණ මිනිස් සමාජයේ දියුණුව ඇති කිරීම නොව ලෞකික සම්පත් අත්හැර දමා ගොස් සමාජයෙන් මිදී නිවන් සම්පත් ලබැගැනීම යයි ඔවුහු කියති.[4] මේ විමුක්තිය එක එක පුද්ගලයා විසින් ලබාගත යුත්තක් යැයිද කියති.[5] මීට ප්‍රතිචාරයක් වශයෙන් සමහරු බුදුරදුන්ගේ ධර්මය නානාධිමුක්තික වූ මිනිසුන් අරබයා දේශනා කරන ලද බව පෙන්වා දෙති. නිවන් දැකීම සසර කලකිරීමට තරම් පරිනත බුද්ධියක් ඇති අය සඳහා ය. එහෙත් ගිහියන්ටද අදළ වේලාව දියුණුවට අදළ ඉගැන්වීමක්ද එහි ඇත. එහෙත් මේ පිළිතුර මිනිස් ජීවිතය පිළිබඳ බුදුන් වහන්සේගේ පරිපූර්ණ දැක්ම ප්‍රකට නොකරයි. බුදුරජුන් තමන්ගේ හා ශ්‍රාවක යන්ගේ සත්‍යාවබෝධය හා අධ්‍යාත්මික දියුණුව පුද්ගලික දෙයක් බව සලකා නැත. බෞද්ධ සාහිත්‍යයේ දක්වන පරිදි බුදුරජුන්ගේ බුද්ධත්වය උන්වහන්සේගේ පුද්ගලික ජයග්‍රහණයක් පමණක් නොව මුළුමහත් විශ්වයටම වැදගත් සිද්ධියකි. බෞද්ධ සාම්ප්‍රදයික මතය අනුව දම්සක් පැවතුම් සූත්‍ර පිලිබඳ පුවත විශ්වයේ ඉහලම දේව ලෝක වලට පැතිරී ගියේ ය.[6] මින් අදහස් වන්නේ බෞද්ධ චින්තන සම්ප්‍රදය අනුව බුදුරජුන්ගේ විමුක්තිමාගී පණිවිඩය මුළු විශ්වයටම වැදගත් වූ එකක් බවයි.

මිනිසාගේ ලෞකික දියුණුව හා ලෝකෝත්තර දියුණුව පිළිබඳ දෙයාකාර ආකල්පයක් බුදුරජුන් දරා නැත. මිනිසුන්ගේ ලෞකික පරිහානියද ගුණධර්ම පරිහානිය හා නිතැතින්ම සම්බන්ධව පවතින බව බුදු දහම උගන්වයි. යහපත් සදචාරාත්මක පරමාදර්ශ වලින් හීන වූ විට එහෙ ලෞකික ජීවිතය පිරිහෙයි. ජනසමාජයකට ආචාරධර්මය මගපෙන්වීමක් කළ හැක්කේ ආධ්‍යාත්මක ගුණධර්ම පිළිබඳ උත්සුක වන උතුමන් විසිනි. සම තුලනයෙන් යුතු ලෝක ප්‍රජාවකගේ සංවිධානය පිණිස අවශ්‍ය කරන පරමාදර්ශයක්ම නිර්වාණය පිළිබඳ බෞද්ධ ඉගැන්වීමෙහි ඇත්තේ ය. නිවන් අරමුණු කරගත් මිනිසුන් යහපත් සමාජයකට අවශ්‍යයෙන්ම සිටිය යුතු ය. ශ්‍රමණ බ්‍රහ්මණ යනුවෙන් බුදුසමයෙහි සඳහන් අධ්‍යාත්මික දියුණුව පතන 'සදචාරාත්මක පරිපූර්ණත්වය සඳහා වෙහෙසෙන අය ඉටුකරති. එබැවින් සිහාලෝවාද සූත්‍රයෙහි ශ්‍රමණ බ්‍රාහ්මණයන් උත්තර දිශාව වශයෙන් හඳුන්වා තිබේ.[7] සත්‍ය අවබෝධකරගත් මුණිවරයා සමාජයේ හැසිරෙන්නේ මල්වල පැණි උරාබොමින් එමගින් ගස්වල එලදව ඇතිකරන මී මැස්සෙකුගේ විලාසයෙනි.[8] බෞද්ධ සංඝ සමාජය හඳුන්වා ඇත්තේ ලොවට අනුත්තර වූ පින් කෙතක් ලෙසයි. ආදර්ශමත් පාලකයෙක් වන සක්විති රජතුමා මහණ බමුණන් රැක බලා ගැනීම තම ප්‍රධාන යුතුකමක් වශයෙන් සලකන්නේ ය. සක්විති රජතුමා මහණ බමුණන් වෙත පැමිණ අවවාද අනුශාසනා ලබා ගනී. වජ්ජීන්ගේ අපරිහාණිය ධර්මයන් අතර ඔවුන් මහණ බමුණන් රැකබලා ගැනීම එක ධර්මයක් ලෙස බුදුරජාණන් වහන්සේ හැඳින්වූහ. එබැවින් බුදු සමය මනුෂ්‍ය ප්‍රජාවගේ සහ සමාජයේ සංවර්දනයෙහිම කොටසක් ලෙස සළකයි. එබැවින් පුද්ගල පෞරුෂය හා චරිත සංවර්ධනය ඒ සඳහා නිර්දිෂ්ට සුවිශේෂ බෞද්ධ ක්‍රියා මාර්ගය අරි අටඟි මඟද ත්‍රි ශික්ෂාවද වෙයි. මෙවැනි ගුණධර්ම අගය කිරීම දියුණුවන ශිෂ්ඨ සමාජයක විශේෂ ලක්ෂණ ලෙස සලකනු ලැබේ. මෙවැනි ඇගැයුම් කරුනොකරන අධ්‍යාත්මික පාරිශුද්ධිය පිණිස ව්‍යායාමයෙහි යෙදන්නවුන් නොසලකා හැර එබඳු ව්‍යායාමයට අනුබල නොදෙන සමාජයක් ලබන දියුණුව එහි පරිහාණිය පිණිසම වන්නේ ය.

භාවනානු යෝගී සත්‍ය ගවේශක පැවිදි ජීවිතය ක්‍රියාශීලි නොවූ කම්මැලි එකකැයි මහ ජනයා අතර මතයක් වේ. එය කඩිසර ක්‍රියාශීලි මිනිසුන්ගේ වැඩ හා සංසන්දනය කර පෙන්වති. මෙවැනි ප්‍රවණතාවයක් බුද්ධ කාලයේ ද තිබුණි. වර්තමානයේ සංවර්ධනය පිළිබඳ මිනිසුන් දරණ මතය අනුවද පෞරුෂය හා චරිත සංවර්ධනය සඳහා භාවනානු යෝගී ජීවිතයක් අවශ්‍යය යන බෞද්ධ මතය ද සංවර්ධනයට බාධා කරන්නේ යැයි ඇතැමෙකුට සිතිය හැකි ය. බුද්ධ කාලයේ දී ඇතැම් විචාරකයින් භික්ෂු ජීවිතය කම්මැලියන්ගේ පිළිවෙතකැයි හැඳින්වූ බවට බෞද්ධ සූත්‍රාන්ත සාක්ෂි දරයි.[9] බෞද්ධ භික්ෂුව අලස වූ කම්මැලියෙක් බව ඔවුහු සැලකූහ. මීට බෞද්ධයන් දුන් පිළිතුර නම් ආධ්‍යාත්මික දියුණුව සඳහා කැපවී ක්‍රියා කරන්නන් උසස්ම කාර්යයක යෙදෙන බවයි. එය ලෝභ ද්වේශ සහ මෝහ යන කෙලෙස් ප්‍රහීන කිරීම සඳහා සිදු කෙරෙන ව්‍යායාමයකි. දිනක් බමුණෙක් බුදුරජුන් අනුන්දුන් දනය වලඳමින් කම්මැලියකුගේ ජීවිතයක් ගතකරන බවද එහෙත් තමා ගොවිතැන් කර ජීවත්වන බවත් කීය. ඊට පිළිතුරු දෙමින් බුදුරජුන් කීවේ තමාද බමුණා ලබන අස්වැන්නට වඩා වටිනා අස්වැන්නක් ලැබෙන කර්මාන්තයක නියැලි සිටින බවය.[10] මක්නිසාද බුදුන් ලබන අස්වැන්නනම් අමෘත්ත ඵලය නැමති උත්තරිතර තත්වය බැවිනි. භෞතික ඇගයුම් අනුව සලකා බැලුව හොත් බුදුන්වහන්සේගේ පිළිතුර සතුටුදායක නොවූ. පිළිගැනීමට දුශ්කර එකක් විය හැක. එහෙත් මනුෂ්‍යයා සිටින තත්වය ගැන වඩා පුළුල් ලෙස සලකා බැලීමේදී මෙය නිරර්ථක නොවේ. බුදුරජුන් බලාපොරොත්තු වූයේ ශ්‍රමණ බ්‍රාහ්මණයින්ට හා ආධ්‍යාත්මික ඇගයුම් වලට තැනක් ලැබෙන සමාජයකි. එහිදී නෛෂ්ක්‍රම්‍යයෙහි යෙදී නිවන්මග සොයන පැවිද්දෝ සෙසු ජනයා වෙත ගුණ දහම් වගාව පිණිස ආදර්ශයක් දෙති. එම ආදර්ශය ගෙන ඔවුන්ද ගුණ දහමින් දියුණු වී දෙලොවට වැඩ සාදගනිති. බෞද්ධ සමාජවල පැවති ආසන්න වූ ගිහිපැවිදි සබඳතාව සමාජයක භෞතික සංවර්ධනය සදචාරාත්මක හා ආධ්‍යාත්මික සාරධර්ම මත ඇති කිරීම සඳහා උපයුක්ත මාධ්‍යයකි. එබඳු සමාජ ක්‍රමයක ව්‍යුහය අවබෝධකර ගැනීමට අසමත් වූ අය එය "**මෙලොව ලෞකික**" හා "**පාරලෞකික**" යන බෙදීම අනුව තේරුම් කිරීමට පෙළඹී ඇත.

ස්පිරෝ වැනි මානව විද්‍යාඥයින් අතින් මේ වරද සිදුවී තිබේ. කර්මවාදී බුදු දහම හා නිර්වචනවාදී බුදුදහමයැයි දෙකක් ඔවුන් මවා පා තිබේ. බෞද්ධ පරමාර්ථය වූ නිවන ගැන ස්පිරෝ මෙසේ පවසා තිබේ.

"බෞද්ධ පරමාර්ථ වන නිවන පිළිබඳ සංකල්ප විප්ලවීය ඉගැන්වීමකි. ලෞකික වූ සියළුදේ ඉක්මවූ එය ලෝකෝත්තර වූවකි. සාමාජීය අංශයෙන්ද එහි නිවන් අරමුණු කරගත් සංඝ පිරිස විප්ලවීය සමාජයකි. ලෞකිකත්වය ඉක්මවා ලෝකෝත්තර නිවනම ඔවුන්ගේ පරම අරමුණ වී ඇත. එහෙත් භෞතික වශයෙන් ලෝකයෙන් වෙන්ව නෛෂ්ක්‍රම්‍යයෙහි යෙදීම ප්‍රමාණවත් නැත. එය තවත් විප්ලවීය මනෝවිද්‍යාත්මක පියවරක් තැබීම සඳහා අවශ්‍ය සාධකයක් පමණි. ගිහිගෙයින් නික්ම ඉන් සම්පූර්ණයෙන් ම ඉවත්වී ගිහි ජීවිතය සමඟ ඇති සියලු ක්‍රියාකාරී සම්බන්ධකම් කපා හැරිය යුතු ය. නිවන් ලබාගත හැක්කේ මේ ලෝකය සම්පූර්ණයෙන්ම අතහැර දැමීමෙනි. නිවන් අරමුණු කරගත් බුදු දහම ඊට වඩා යමක් බලාපොරොත්තු නොවෙයි. ඊට අසුවූ වෙනත් කටයුත්තක්ද එයින් නිර්දේශ නොකෙරෙයි[11]

මෙවැනි විද්වතුන් නිවන් අරමුණු කරගත් භික්ෂූන් ලෝකයට කරන සේවය හරියට තේරුම්කර ගෙන නැත. හැකි පරම්පරාවෙන් බෞද්ධයින් වූ මිනිසුන් මේ ගැන බලන දෘෂ්ටි කෝණයද ඔවුන් අවබෝධ කරගෙන නැත. නිවන්මගට පිළිගත් භික්ෂූන් ලෝකයේ ඉපිද ලොකයේම හැදී වැඩී ලෝකයේම ජීවත්වන්නේ එහි කෙලෙස් මළ වලින් අපවිත්‍ර නොවෙමිනි. මේ පැවිදි උතුමෝ ලෝකයට අත්‍යාවශ්‍ය වූ සිහිබුද්ධිය හා නිවැරිදි අවබෝධය ලබා දෙන්නෝයි. එතුමන් මඩෙහි ඉපිද හැදී වැඩී මඩවලින් අපවිත්‍ර නොවී සුපිපි බබලන නෙළුම් මල් බඳු ය.

සංවර්ධනය මිනිසා විසින් සැලසුම් කර ව්‍යායාම කර දිරිය යොද තිබෙන තත්වය හොඳ අතට හරවා ගැනීමට දරන ප්‍රයත්නයකි. මින් මිනිසාගේ දුක් අඩුකරගැනීම අරමුණු කරගෙන තිබේ. එසේ නම් මේ වෙනස් කරගැනීමේ ක්‍රියාවලිය ආරම්භ කළ යුත්තේ මිනිස් සිත තුළින් බව බුදු දහම අවධාරණය කරයි. මිනිසා

කෙරෙහි අහිත කර ලෙස බලපාන ඇතැම් ආයතන හා පාලන ක්‍රම ආදිය වෙනස්කල යුතු බවට සැකයක් නැත. එසේ කිරීමෙන් මනුෂ්‍ය පෞරුෂත්වය හා මිනිස් චර්යා ධර්ම හොඳ අතට හැරවීම පහසු විය හැකි ය. අසාධාරණ ආර්ථික ක්‍රම හා දේශපාලන ක්‍රම නිසා මිනිස් ගුණ ධර්ම පිරිහීමද මිනිසා අතර ගැටුම් හා නොසන්සුන් තාවයද ඇතිවන බව බුදුදහම පිළිගනී. ගුණධර්ම අතින් ඇතිවන පරිහානිය හා අසාධාරණ සමාජ ක්‍රමය අන්‍යෝන්‍ය වශයෙන් බලපාන විෂම චක්‍රයක ස්වරූපය ගනී.

මේ චක්‍රය සිඳ බිඳ දමන්නේ කෙසේද යන්න අප විසින් විසඳිය යුතු ගැටළුවකි. මෙය විසඳිය හැක්කේ සමාජීය වෙනස්කම් හා ප්‍රතිසංස්කරණ කිරීමේ බලය ඇති ප්‍රභූවරුන් සම්පූර්ණයෙන් නැතත් සෑහෙන තරමකවත් බෞද්ධ ධර්මයේ උගන්වන ගුණධර්ම වලින් සමන්වාගත වීමෙනි. වෙනත් වචනවලින් කියතොත් ඔවුන් තුළ සියළු දුක් කරදර වලට හේතුවූ ලෝභ ද්වේශ හා මෝහ යන සිතිවිලි හැකිතරම් අඩුවිය යුතුයි. මේ අකුසල සිතිවිලි නිසා දුක් කම් කටොලු පැමිණෙන්නේ මේ නායකයින්ට පමණක් නොවේ. ඔවුන් පාලනය කරන ප්‍රජාවටද දුක් හිරිහැර පැමිණේ මිනිසාගේ සැලසුම් කිරීම් අනුව සංවර්ධනය කරන වෙනස්වීමට නම් මේ සැළසුම් පිළියෙළ කර ක්‍රියාත්මක කරන නායකයින් තුළින් ඒ දියුණුව පටන් ගත යුතු වේ. බලාපොරොත්තුවන සංවර්ධන හා දියුණුව රඳපවතින්නේ ගන්නා තීරණ ගණනාවක් හේතුවෙනි. එබැවින් නායකයන් තුළ ලෝභ දෙවේශ වැනි දුර්ගුණ ප්‍රබල වූයේ නම් ඔවුන්ගේ සැලසුම් කෙරෙහිද එය බලපායි. එය ප්‍රතිඵල භුක්තිවිඳින මනුෂ්‍ය සමාජයද සුඛිත මුදිත වන්නේ නැත. සමාජ ජීවිතය මෙහෙයවන අය තුළ ගුණදම් අතින් දියුණුවක් නැත්නම් යහපත් ප්‍රතිඵල එනම් සමාජයේ සුභසිද්ධිය කෙසේ සැලසේද? බොහෝ දක්ෂ ලෙස සකස් කරන ලද සංවර්ධන සැලසුම් හා න්‍යාය බලාපොරොත්තු වන සුඛිත මුදිත සෞභාග්‍ය ලබාදීමට අපොහොසත්වී ඇත්තේ එහෙයිනි.

අද පැතිර පවත්නා භෞතිකවාදයට අනුකූලව වැඩි දෙනෙකු විශ්වාස කරන්නෙ විද්‍යාව හා තාක්ෂණය උපයෝගී කරගෙන අපගේ සියළු ප්‍රශ්න විසඳගත හැකි බවයි. මේ

භෞතිකවාදී චින්තනය අනුව ගුණධර්ම හා ධාර්මික සිතුවිලි හා චර්යාව මීට අදල නොවේ. එවා සංවර්ධනය පිණිස අදල වන බව යල්පැනගිය න්‍යාය කරපින්නා ගත් අයගේ මතයක් සේ සලකා ඔවුහු ප්‍රතික්ෂේප කරති. ඔවුන්ගේ මතය අනුව විද්‍යානුකූල බුද්ධි වාදී චින්තනය හා තාක්ෂණයේ ප්‍රවීනත්වය මිනිසාගේ සියළු ප්‍රශ්න විසඳීමට ප්‍රමාණවත් ය. මේ දෘෂ්ටියට අනුව මිනිසා ධර්මයෙහි පිහිටීම අවධාරණය කිරීම නිෂ්ඵල ය. මිනිසා කිසිවිටෙක එසේ ගුණධර්ම වල නොපිහිටයි.

මේ අය මිනිසාගේ මූලික අවශ්‍යතා හා අභ්‍යන්තර තණ්හාව නිසා ඇතිවන උවමනාවන් වෙන්කර තෝරාගැනීමට අපොහොසත් වෙති. තණ්හාව විසින් මෙහෙයවන මිනිසාගේ උවමනාවන්ට සීමාවක් නැත. එහෙත් එම සීමාව තීරණය කල යුතු වෙයි. එම සීමාවට පැමිණිය හැක්කේ තව තවත් ආශාවන් තෘප්තිමත් කර ගැනීමේ ව්‍යායාමය මගින් නොව සංතෘෂ්ටිය බිහි කෙරෙන අධ්‍යාත්මික සංවර්ධනයක් මගිනි. සංතෘෂ්ටිය පරම ධනය බව බුදුන් වහන්සේ ඉගැන්වූහ.[12]

E.F. ෂුමාකර් ශූරීහු මෙසේ සඳහන් කර ඇත. ධනෝපායනයට එකම අරමුණ කරගන්නා ජීවන දෘෂ්ටිය එනම් භෞතික වාදය මේ ලෝකයේ ස්වභාවය සමග නොගැළපේ. ඒ මක්නිසාද යත් ඒ තුළ සීමා කිරීමේ පදනමක් නැති හෙයිනි. මේ ලෝකයේ හා එම පරිසරයේ ඇති සම්පත් සීමා සහිත ය. මිනිසාගේ මූලික අවශ්‍යතා සපුරාලීමට සම්පත් මේ ලෝකයේ ඇත. ධර්මය මගින් පාලනය නොවූ ඔහුගේ අසීමිත උවමනාවන් සපුරාලීමට තරම් සම්පත් මේලොව නැත.[13]

බුදු දහමෙහි ධන සම්පත් සපයා ගැනීම පිළිබඳව සම්පූර්ණයෙන් අධෛර්මත් කිරීමක් නැත. ධන සම්පත් සොයාගැනීම සංවර්ධන ක්‍රියාදමයෙහි අවශ්‍යවූ අංගයකි. එසේම මනුෂ්‍යයාගේ අධ්‍යාත්මික හා ලෞකික දියුණුව ඇතිකර ගැනීමට අවම වශයෙන් අවශ්‍ය වන සම්පත් තිබිය යුතු බව බුදුසමයෙහි පිළි ගැනේ. බුදු දහමින් අධෛර්යමත් කෙරෙන්නේ මිනිසාගේ සදචාරාත්මක පරිහානිය ඇති කරන බහු භාණ්ඩික තණ්හාවට වහල් වීමය. ධනසම්පත් නිසා මිනිසා ලබන තුන් ආකාර සැප

ඇති බවද බුදුදහම පිළිගත්තේ ය. තමාගේ මූලික අවශ්‍යතාවන්ට සරිලන යමක් තමන් හරිහම්බ කිරීම නිසා හේ අත්ථි සුඛය ලබයි. දෙවනුව එම ධනය තමාට හා අනුන්ට ප්‍රයෝජනවත් ලෙස යෙදීම නිසා හේ **භොග සුඛය** නැමති සැපය ලබයි. තව ද අනුන්ට ණය තුරුස් නොවීමෙන් හේ **අණන සුඛය** ලබයි. නමුත් ඉතාම වැදගත් වූ සුවයක් ද හේ ලබාගනියි. එනම් තමාගේ ධාර්මික දිවිපැවැත්ම නිසා ලැබෙන **අනවජ්ජ සුඛය** නැමති සැපයයි.[14] ධනය සෙවීමේදි එයට අතිශය ආශාවෙන් හා එය ඇති අය කෙරෙහි ඊර්ෂ්‍යාවෙන් ක්‍රියා කළ යුතු නැත. ධනය හරිහම්බ කිරීමේදී ධාර්මික ක්‍රම අනුගමනය කළ යුතුයි. ආර්‍ය අෂ්ඨාංගික මගට අයත් සම්මා ආජීව පිළිවෙත උල්ලංඝනය නොකොට ධනය ඉපයිය යුතුයි. ධන සම්පත් ලබා ගැනීමද රැකීමද යන දෙකෙහිම නොයෙදී කාලය කා දමන්නන් අන්ධයින්ට සමාන කර ඇත. ධනය ලැබීම පමණක් සලකන එය සඳහා අධර්ම මාර්ග අනුගමනය කරන අය එක ඇසක් පමණක් ඇති පුද්ගලයින්ට බුදුරජුන් සමාන කර තිබේ. එසේම ධනය හරිහම්බ කිරීමේ යෙදෙමින් ධාර්මික ක්‍රම අනුගමනය කරනන් ඇස් දෙකක් ඇති අය ලෙස දේශනාවේ උගන්වා ඇත.[15] ජීවිතයට උවමනා බඩු භාණ්ඩ රැස් කිරීම පමණක් දිවියේ අරමුණ නොවිය යුතුයි. නියම බෞද්ධ ගිහි පුද්ගලයා ගිහි ගෙයි වාසය කළ යුත්තේ මසුරු මළ අතහැර කාම වස්තූන්ට ඇති දැඩි ඇල්ම දුරු කිරීම තමාට හිතකර බව නුවණින් සලකාගෙනය සදචාරාත්මක සංවර්ධනයෙන් තොර පෞරුෂ සංවර්ධනයෙන් තොර සංවර්ධනය ස්වයං පරාජයට පත්වන්නකි. මෙය නූතන යුගයේ මිනිසාට පුරසාරම් දෙඩිය හැකි උසස් විද්‍යාත්මක හා තාක්ෂණ ඥානය නිසා ඇතිවී ඇති ප්‍රතිඵල වලින් මැනවින් සනාථ වී ඇත. මානව ඉතිහාසයේ කවර යුගයකවත් ඇති නොවූ තරම් මනුෂ්‍ය ඝාතන මිනිසාගේ කෲරකම නිසාම මෙකළ ඇති වී තිබේ. මිනිසාට ලැබී ඇති ස්වාභාවික සම්පත් සංවර්ධනය පිණිස අක්‍රමවත් ලෙස විනාශකර දැමීම නිසා සිදුවිය හැකි හානිය පිළිබඳ පරිසර විද්‍යාඥයන් අනතුරු ඇඟවීම් දැනටමත් කර ඇත. පසුගිය දශක කීපය තුළ පැවති බලකඳවුරු දෙකේ ලෝකාධිපත්‍ය සඳහා තරඟය දැනට තාවකාලිකව නතර වී තිබේ. එහෙත් එම තරඟය තුළින් පැන නැගි න්‍යෂ්ටික හා රසායනික අවිවලින් වන මහා ව්‍යසනය තවම සම්පූර්ණයෙන්

පහවී ගොස් නැත. මිනිසාගේ සංවර්ධනයට ඉවහල් වන ප්‍රඥගෝචර හා තර්කානුකූල වැඩ පිළිවෙලක මිනිසාගේ චරිත වර්ධනය වන ගුණධර්ම දියුණුව අවශ්‍යයෙන්ම සැළකිල්ලට ගත යුතු වේ. යම් සංවර්ධන ක්‍රියා මාර්ගයකින් ලබන ප්‍රතිලාභ එම ක්‍රියාමාර්ගය නිසාම විනාශයට පත්වන්නේ නම් ඒ සංවර්ධන සැලසුම හා ක්‍රියාමාර්ගීය ප්‍රඥගෝචර එකක් නොවන්නේ ය. හුදෙක් විද්‍යාව හා තාක්ෂණය මගින් ද ආයතන හා දේශපාලන ක්‍රම මගින්ද සංවර්ධනයෙහි අරමුණු සර්ව ප්‍රකාරයෙන් ඉටුකර ගැනීමට හැකිවේ යැයි සිතීම බොළඳ සිතුවිල්ලකි. පරාර්ථකාමී ය. නෛෂ්ක්‍රම්‍ය, සන්තුෂ්ටිය, මෛත්‍රිය, කොටින් කියතොත් අලෝභ, අදෝෂ හා අමෝහ යන සාරධර්ම සංවර්ධන ප්‍රයත්නයට සම්බන්ධ කරගත යුතුයි. යම්කිසි දේශපාලන ක්‍රමයක් හෝ දර්ශනයක් මනුෂ්‍ය ජීවිතය දියුණු කර සුඛිත කිරීම සඳහා ඉහත කී ධර්ම නොසලකා හරින්නේ නම් එම උත්සාහයේ පරාජයේ බීජ එම සැලැස්ම තුළම ඇති බව මෙහිලා සැලකිය යුත්තේ ය.

ආර්‍ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය ත්‍රිවිධ ශික්ෂාව බ්‍රහ්ම විහරණ හා සතර සංග්‍රහ වස්තු සියලු සංවර්ධන සැලසුම් වලට අන්තර්ගතවිය යුතු අංශයෝයි. ඉන් චරිත සංවර්ධනයට මහ සැලසේ. මේ ගුණධර්ම යම්කිසි දෘෂ්ටියකට හෝ නිකායකට සීමා වන ඒවා නොවේ. මෙහි සාර්ථක ප්‍රතිඵල අත්හද බැලීමෙන් සත්‍ය බව පිළිගත හැක. මේ ගුණධර්ම පිරීම යම් කිසි ආගමික දෘෂ්ටියක ට සීමා වූ දෙවියෙකු පිළිබඳ විශ්වාසයටද අදාළ නොවේ. මේ ගුණධර්ම වර්ධනය කරගැනීමට මිනිසා තුළ ඇති අධිෂ්ඨානය ප්‍රමාණවත් වන්නේ ය. බුදු දහමේ උගන්වන ක්‍රම පරීක්ෂා කර අත්හද බැලිය හැකි ඒවා ය. පෞරුෂය සංවර්ධනය සඳහා ඉවහල් කරගත හැකි මේ සාර්ථක ක්‍රම තම සංස්කෘතික දයාදය වශයෙන් හිමිකරගත රටවල මිනිසුන් පවා තම අධ්‍යාපන ක්‍රියා මාර්ග වලදී ඒ ක්‍රම උපයෝගී කරගෙන නොතිබීම කණගාටුවට කරුණකි. ඒ ක්‍රම අධ්‍යාපනයේදී උපයෝගිකර ගැනීමෙන් ලෝක සාමය උදෙසා අධ්‍යාපනයක් ලැබූ පරපුරක් බිහි කළ හැකි වනු ඇත. බෞද්ධ ඉගැන්වීම් අනුව මිනිසාට ලෝකයේ අනිත් මිනිසුන් හා ස්වභාවික පරිසරය සමඟ සාමයෙන් වාසය කල හැක්කේ තමා

තුළ සාමය ඇතිකරගතහොත් පමණි. නිර්වානයෙහිදී ලබන අත්‍යුත්තම සාමය කෙනෙකු විසින් සාක්ෂාත් කරනු ලැබෙන්නේ මේ අධ්‍යාත්මික සාමයෙහිම අනුක්‍රමික ප්‍රගතියෙහි ප්‍රතිඵලයක් වශයෙනි.

ඇතැම් විට පෞරුෂ සංවර්ධනය පිළිබඳව බුදු සමයට ගැටලුවක් ඇතැයි එහි ඉගැන්වෙන අනාත්ම ධර්මය නිසා කෙනෙකුට සිතෙන්නට පුළුවන. සංවර්ධනය පිළිබඳ දර්ශනයේදී මේ ප්‍රශ්නය ඉස්මතු වන්නේම ය. අනාත්ම වාදයක් උගන්වන බුදුදහම පුද්ගලයෙකුගේ ගුණධර්ම වර්ධනයට හෝ සමාජයේ සංවර්ධනයට අවශ්‍ය උද්යෝගය හා ඇපකැප වීම මිනිසා තුළ ඇති කරන්නේ කෙසේදැයි ප්‍රශ්න කල හැක. සත්වයාගේ පැවැත්ම පිළිබඳ දර්ශනික අන්තවාද දෙකක් බුදුදහමින් ප්‍රතික්ෂේප කරනු ලැබේ. ඒවානම් ශාස්වතවාද හා උච්ඡේදවාද යන දෘෂ්ටි දෙක ය. ශාස්වතවාදයෙන් මරණයේ දී බිඳී යන සිරුරෙන් වෙන් වූ සදකාලික ආත්මයක් ඇතැයි උගන්වනු ලැබේ. මේ නිසා භෞතික වූ සිරුරට තිසි සැලකිල්ලක් නොදක්වා එයට වධදීමට ආහාරපාන නොදී දැඩි පස්කම් වලින් පීඩා කිරීමටද ඇතැමෙක් පෙළඹෙති. මෙසේ කරන්නේ අත්තකිලමතානුයෝගය ප්‍රමාණකොටගත් පුරාණ භාරතීය තාපස වරුය. උච්ඡේදවාදීහු සිරුරම ආත්මය කොට ගනිති. එම නිසා සීමාවක් නැතිව කය පසිඳුරන් මගින් පිණවීමට කාම සුඛල්ලිකානු යෝගය පුරණ අය උත්සුක වෙති. ඔවුහු ආත්ම දමනය සංවරය හා ගුණධර්ම ඉවතලා ක්‍රියා කරති. බදුදහම මේ අන්තදෙක මගහැර මැදුම් පිළිවෙතත් අනුගමනය කරයි. එහි අවධාරණය කර ඇත්තේ ආත්ම සංවර්ධනය පිණිස දැඩි ආත්ම ස්නේහය අතහැර දමා පරාර්ථ චර්‍යාවේ යෙදිය යුතු බවයි. මමය මාගේය යන දෘෂ්ටිය පවා අත්හල යුතුයයි බුද්ධ ධර්මයේ ඉගැන්වේ. පෞරුෂ සංවර්ධනය පිළිබඳ බෞද්ධ ඉගැන්වීමට නිත්‍යවූ ආත්ම සංකල්පයක් අවශ්‍ය වී නැත. ස්ථිරසාරවූ නිත්‍ය ආත්මය යැයි ගතහැකි යමක් නොමැති බව කීමෙන් බුදුන් වහන්සේ අපගේ පොදු ව්‍යහාරයෙහි පවත්නා පුද්ගල සංකල්පය සහ පුද්ගල අනන්‍යතාවය ප්‍රතික්ෂේප නොකළහ. අපට පුද්ගල අනන්‍යතාවයක් ලැබෙනුයේ නිත්‍ය

යමක් අප තුළ පවත්නා නිසා නොවන බව අවබෝධ කිරීම ප්‍රඥවෙහි වැදගත් අංශයකි. උපදින සැම දේම අනිත්‍යය නැසෙන සුළුය යන න්‍යායට පටහැනි වූ නිත්‍ය සදකාලික ආත්ම සංකල්පය තෘෂ්ණාව හා උපාදනයට මුල්වේ යැයි බුදුදහමේ උගන්වා ඇත. මේනිසා මිනිසුන්ගේ සිතේ තෘෂ්ණාව ඇතිවේ. සියලු පාප ධර්ම හා අකුසල යන්ට මුල් වන්නේද තෘෂ්ණාව හා මසුරු කමයි. මිනිසාගේ සිතේ විවේකය හා සාමය එයින් නැති කෙරෙයි. සමාජයේ ගැටුම්ද අවුල් වියවුල් ද මේ ආත්ම දෘෂ්ටිය නිසා ඇතිවේ. බුදුදහමට මුහුණ දිය යුතු ප්‍රශ්නය නිත්‍ය ආත්මයක් ඇත්ද නැත්ද යන්න නොව මනුෂ්‍ය දිවියේ දුක් කම්කටොලු ඉවත්කර ගතහැකිද නැද්ද යන වගය. නිත්‍ය වූ ආත්මයක් පිළිබඳව දර්ශනික සංකල්පය යහපත් ගුණධර්ම වලින් ප්‍රතිමණ්ඩිත චරිතයක් ඇතිකර ගැනීමට බාධාවක් ය අවහිරයක් ය යන්න බෞද්ධ මතයයි.

එරික ෆෝම් මහාචාර්‍ය තුමාගේ මතය පරිදි සියලුම මතවාදි ආගම්වල ඉගැන්වීමෙහි හරය වන්නේ මිනිසාගේ ආත්මාර්ථකාමී භාවය හා දැඩි මමත්වය පිටු දැකීමට කෙරෙන අනුශාසනාවකි.[16] ආත්ම ස්නේහය හා අනුබද්ධ ආත්ම සංකල්පය අභිබවා ක්‍රියා කිරීම සඳහා බුදු දහමින් ලැබෙන්නේ අසදෘශ වූ උපකාරයකි.

ආත්ම දෘෂ්ඨිය අත්හල යුතුයයි බුදුදහම අවධාරණය කරන්නේ මේ නිසා ය. නිත්‍යවූ අමරණීය වූ ආත්මය පිළිබඳ මායාව අත්හල විට මිනිසා සත්‍යාවබෝධයකර අනුන් හා සුහද සම්බන්ධකම් පවත්වා ගැනීමට පෙළඹෙන්නේ ය. මිනිසාගේ උසස්ම දියුණුව ලබාගැනීමට නිත්‍ය වූ ආත්මයක් නැති බව අවබෝධකරගත යුතුය. මෙය උභතෝකෝටික ගැටලුවක් නොවේ. අත්හද බැලිය හැකි වැඩදයක සත්‍යයකි. සංවර්ධනය පිළිබඳ බෞද්ධ ඉගැන්වීමේ හරය නම් සංවර්ධනය කටයුතු ප්‍රඥව මගින් මෙහෙයවිය යුතුය යන්නයි. එහෙත් නවීන විද්‍යාවද තාක්ෂණයද අපට ඥනය ලබාදී තිබේ. එහෙත් ප්‍රඥව නිසාම අපි ගුණධර්ම පක්ෂයට හැරෙන්නෙමු. ෂුමාකර් ශූරින් මෙසේ ප්‍රකාශකර ඇත.

අර්ථ ශාස්ත්‍රය විද්‍යාව හා තාක්ෂණය ප්‍රඥව නොසලකා හැරීම තාවකාලිකව අපට වැඩිකරදරයක් නොවනු ඇත. එයද අපේ ව්‍යායාම තරමක් අසාර්ථක තත්වයක තිබෙන තාක්කල්ය. එහෙත් දැන් අපි බොහෝසේ සාර්ථකත්වය ලබා ඇත්තෙමු. එබැවින් අධ්‍යාත්මක ඇගයුම් හා ගුණධර්ම දැන් ප්‍රධාන තැනක් ගන්නා අවස්ථාව එළඹී තිබේ[17]

භාවිතත්ත පුරුෂයෙකු වීමට බුදු සමයෙහි පුරුදුකළ යුතු බව දක්වෙන ගුණධර්ම ඇතැමුන් කියන පරිදි පාරලෞකික අවශ්‍යතාවන් නොවේ. වර්තමාන මිනිසා වැඩී සිටින දුෂ්කර තත්වයෙන් ගොඩ ඒමට ඉතාම අවශ්‍යවන්නේ මේ ගුණධර්ම බව අප සලකාගත යුතු වන්නේ ය.

අධොලිපි

1. ධම්මපදය (Dhp) 103.
2. එම .... 105.
3. එම .... 107.
4. බෙවර්ට් හා රිචඩ් ගොම්බ්‍රිච් විසින් සකස් කරන ලද The world of Buddhism. ලන්ඩන් - 07 p .
5. මැක්ස්වේබර්ගේ The Religion of India.

   The Sociology of Hindumism and Buddhism (ඉලිනොයි1958) 07 - p.
6. විනය පිටකය P.T.S. ලන්ඩන් 1:11 - 12.
7. දීඝනිකාය (D) P.T.S. 191 p.
8. Dhp - 49.
9. රොහිණී ථෙරිගාථා.
10. සුත්තනිපාත P.T. S. 13 p.
11. මෙල්ෆෝර්ට් E ස්පිරො ගෙ Buddism and Sociry
12. Dhp -204
13. E.F. ෂුමාකර් - Small is beautiful.

හාපර් හා රො - 1975 - 38 p.

14. අංගුත්තර නිකාය (A) P.T.S. 2. 69.
15. A. 1. 129.
16. එරික් ෆොම් - The Hearf of mun ලන්ඩන් 1965.

    The Devolution of hope fowards a. නිව්යෝක් 1971 - 141 p.
17. Small is beautiful - 33 p.